

Projekt LIFE16 CCA/HU/000115 LIFE-MICACC

(Súhrnný materiál k piatim vzorovým projektom)

Püspökszilágy: so spomalením odtoku proti bleskovým povodňiam

V Püspökszilágy, ktorá sa nachádza v Cserháte (maďarská časť Cerovej vrchoviny), na potoku Szilágyi, ktorý často spôsobuje bleskové povodne, sa namiesto rýchlejšieho odtoku kládol dôraz na spomalenie toku a zachovanie vody. V povodí nad dedinou bolo s využitím medzinárodných skúseností postavených sedem presakujúcich zrubových priehrad na pravidelných vodných výplavoch, ktoré napájajú potok. Malé priehrady boli postavené z lokálne vytŕažených kmeňov s cieľom zachytiť náhle sa hromadiacu vodu a pôdu vyplavenú z polí počas lejaku a uvoľňovať ju len pomaly. Okrem toho boli zrekonštruované štyri lapače sedimentov z prírodného kameňa. Ak sa na dostatočnom počte miest urobia takéto zábrany, vyrovnajú tým povodňový vrchol a zabráni sa zaplaveniu. Okrem toho je vedľa potoka vytvorená bočná nádrž v mokrad'ovom háji, ktorý slúži ako búrková nádrž na zachytávanie povodňovej vody a slúži tiež ako mokrad' počas suchších letných mesiacov.

Bátya: inovácia v hospodárení s dažďovou vodou

V Bátýa, náhly lejak často zaplavil niektoré ulice a pivnice. Namiesto odvedenia sa rozhodli dažďovú vodu zadržať, pretože ročné zrážky v Bátýa nepresahujú 550 mm, čo je oveľa menej, ako je potrebné. V rámci projektu MICACC bola zachytávaná dažďová voda odvádzaná do starého, predtým zanedbaného miesta na ťažbu materiálu (hlinená jama, kubická jama) na okraji obce, čím sa vytvoril asi 1 hektárový vodný biotop. Výsledné jazierko zachováva cenné vodné zdroje obce Bátýa na suchšie časy, prostredníctvom vsakovania dopĺňuje podzemné vody a odparovaním sa zlepšuje mikroklima, vyživuje vegetáciu a zmiernuje následky klimatických zmien. Jedna strana brehu je ľahko prístupná, vhodná na rekreáciu, druhá strana je nerušená a poskytuje tak útočisko divej zveri - vrátane chránených plazov a vtákov hniezdiacich v rákosí. Na brehu boli spolu s obyvateľmi vysadené pôvodné druhy stromov: topol čierny, vrbica biela, jaseň panónsky, jelša lepkavá.

Rákócziújfalu: záplavovou vodou sa neplytvá

V Rákócziújfalu, nachádzajúcej sa v blízkosti strednej Tisy, znamenajú čoraz väčšie ťažkosti vodohospodárske problémy typické pre celú Veľkú dunajskú kotlinu. Počet slnečných hodín je vysoký, takže potenciálne vyparovanie vysoko prevyšuje každoročné zrážky: je to najsuchší región v krajine. Avšak na jar záplavová voda pochádzajúca z topenia snehu alebo z dažďa, ktorá zostane rozliata na zemi, často spôsobuje poľnohospodárom škody. Nádrž na zachytávanie záplavovej vody, ktorá sa buduje v rámci investície obce, ponúka riešenie tohto dvojitého problému tým, že smeruje vodu, ktorá je počas výdatnosti vypúšťaná do Tisy, a ktorou sa týmto spôsobom plytvá, z kanálov pre odtok záplavových vôd do vodného biotopu vytvoreného v hlbšie sa nachádzajúcej oblasti. Na kanáli bola postavený regulovateľné stavidlo, vďaka čomu sucho pociťujú neskoršie aj vzdialenejšie oblasti. A ak v dôsledku klimatických zmien nenasneží a nenastane jarná hojnosť vody, ako sa to stalo aj tento rok, do vytvoreného malého jazierka je možné zaviesť aj pravidelne vypúšťanú vodu z neďalekého rybníka alebo v prípade dostatočne vysokej hladiny vody aj je možné vodu doplniť aj z Tisy.

Ruzsa: odpadová voda je tiež hodnota

V Ruzsa, ktorá sa nachádza na Homokhátság (Piesočný hrebeň), sa voda nadnes stala vzácnym pokladom a v čoraz suchšej krajine sú kanály pre odvedenie záplavových vôd dlhé roky prázdne. Obec čelí nedostatku prírodných zdrojov povrchovej vody a poklesu podzemných vôd, čo je zhoršované čoraz teplejším a suchším podnebím. V tejto situácii sa počíta každá kvapka vody: cenným zdrojom je tiež denne priemerne 150 m³ vyčistenej odpadovej vody opúšťajúcej čističku odpadových vôd a 10-20 m³/deň technologickej vody vytekajúcej z novej čistiarne pitnej vody. V rámci Projektu LIFE sa zrodilo riešenie, ako zadržať oboje. Šedá voda sa už viac nevypúšťa do kanála, ale zhromažďuje sa v malom jazierku a prevedením do druhého jazierka sa infiltruje do pôdy. Okrem toho boli na menšom

kanály pre odvod záplavových vôd postavené jednoduché uzávery, vybudované z dreva, takže ak by predsa len nastalo obdobie s väčším množstvom zrážok, voda by nevytekala z oblasti, ale by sa rozprestrela na pobrežných pasienkoch.

Tiszatarján: správa krajiny v povodňovej oblasti

Tiszatarján prislúcha k povodňovej oblasti Borsod, jej osud je úzko spätý s Tisou. Po regulácii rieky, v dôsledku odvodnenia mokradí, rozšírenia ornej pôdy v záplavových oblastiach, zosilnenia vysušania a následne v dôsledku zníženia chovu zvierat, v záplavových oblastiach začali dominovať invazívne druhy (napríklad Beztvarca krovitý). Pred niekoľkými rokmi bol v Tiszatarjáne v spolupráci s WWF Maďarsko vypracovaný model udržateľného hospodárenia v záplavových územiach, ktorý predstavoval riešenie na zníženie Beztvarca krovitého. Na časti územia zbaveného tejto invazívnej rastliny sa pasie sivý dobytok a vodné byvol. V dôsledku klimatických zmien však počas dlhých suchých rokov dokonca skoro vyschli aj jazerá vytvorené z lužných kubických jám, ktoré slúžia ako biotop vodných byvolov. Za účelom zvýšenia vodných zdrojov, ktoré je možné zadržať, sa teraz jamy rozšírili o ďalšie, a na brehoch sa vytvorili prírodné svahy. Súčasťou projektu bolo aj vybudovanie móla, z ktorého môžu návštevníci zblízka pozorovať byvol. Čoskoro sa otvorí aj voľne navštíviteľný náučný chodník Vodný byvol, ktorý je obľúbeným ekoturistickým lákadlom.

